

Gästriklands Kulturhistoriska Förening

Verksamhetsberättelse 2021

Grundsyn

Som medlemmar i Sveriges hembygdsförbund delar vi grundsynen att hembygdsrörelsen är en del av det levande samhället. Den skapar broar mellan det förgångna, nutiden och framtiden.

Hembygdsrörelsen har ett humanistiskt och demokratiskt synsätt. Den är öppen för alla, oavsett bakgrund. Den respekterar kulturarvets skiftande former i tid och rum. Hembygdsarbetet skapar gemenskap, trygghet och identitet. Intresset för kulturarvet är drivkraften i engagemanget för hembygden. Här möts alla generationer.

Styrelse

Styrelsen har bestått dels av ledamöter utsedda av föreningens korporativa medlemmar och dels av ledamöter utsedda av föreningens personliga medlemmar samt en adjungerad ledamot.

Ledamöter **valda av föreningens personliga medlemmar**: Barbro Andersson, Staffan Berglind, Anna Forsberg, Carl-Magnus Gagge, Katarina Kallings, Ing-Marie Möller-Andersen, Elisabeth Mårsell, Richard Schill och Martin Åhrén samt suppleanterna Öjvind Englund och Börje Grönberg.

Ledamöter **utsedda av föreningens korporativa medlemmar**: Sören Bergkvist (Hofors Hbf), Jörgen Björk (Ockelbo Hbf), Öjvind Englund (Hille Hbf), Åke Edvardsson (Torsåkers Hbf), Claes-Håkan Jansson (Gästriklands folkdansring), Ewa Jansson (Gävle kommun), Bengt Löf (Hedesunda Hbf), Kjell Nordkvist (Järbo Hbf), Christina Persson (Hamrånge Hbf), Hans Wahlbom (Bomhus Hbf), Maria Vestlund (För. för Hembygdsvård i Österfärnebo), Inger Åslund (Ovansjö Hbf) och Arne Övrelid (Valbo Hbf och Hembygdsföreningen Gävle Gille),

Adjungerad ledamot: Barbro Sollbe (redaktör).

Verkställande utskott

I Verkställande utskottet (VU) har följande personer ingått: Carl-Magnus Gagge (ordförande), Hans Wahlbom (vice ordförande), Claes-Håkan Jansson (sekreterare), Elisabeth Mårsell (kassör), Barbro Sollbe (redaktör) samt ledamöterna Staffan Berglind, Katarina Kallings och Martin Åhrén.

Styrelsemöten och VU-möten

Två styrelsemöten har ägt rum under året, den 6 mars som digitalt möte och den 16 oktober på Gamla Fängelset i Gävle.

Verkställande utskottet har under året träffats vid fem protokollförda möten, den 9 februari, 5 maj, 22 juni, 8 september och 16 oktober.

Årsmöte

På grund av pågående pandemi och gällande restriktioner kunde årsmötet för verksamhetsåren 2019 och 2020 först hållas den 9 oktober 2021. Årsmötet beslutade att med några ändringar anta utsänt förslag till nya stadgar. De nya stadgarna kommer först att gälla efter att även nästa årsmöte har godkänt förslaget. Förslaget till nya stadgar innebär bl.a. att alla ledamöter i styrelsen ska väljas av årsmötet och att anslutna föreningar ska ges ett större inflytande i verksamheten.

Medlemmar

Jämfört med 2020 visar antalet personliga medlemmar på en mindre nedgång under året. Gästriklands folkdansring har tillkommit som ny korporativ medlem. Föreningen hade vid årsskiftet 364 medlemmar varav 14 var korporativa medlemmar.

Medlemsresan

Årets medlemsresa den 11 september var fulltecknad med 40 deltagare. Resan gick till Årsunda och Årsunda viking. Dagen inleddes med visning av den medeltida Årsunda kyrka och det stora Sörbygravfältet från järnåldern. I vikingagårdens ståtliga långhus bjöds gruppen på en rejäl lunch och berättelser om gårdens tillkomst och historia. Därefter visades hela anläggningen med bl.a. järnframställningsplats och en nytillverkad runsten. Dagen avslutades med att två av gårdens vikingar hade uppvisning av lekar och demonstrerade hur man gjorde upp eld.

Richard Schill demonstrerar hur man gör upp eld med hjälp av flinta, fnöske, gräs och näver. Foto: C-M Gagge

Visning av Årsunda kyrka. En av Gästriklands bäst bevarade medeltida kyrkor med anor från 1200-talet. Foto: C-M Gagge

Årsboken Från Gästrikland 2021

Den 23 november var det boksläpp av föreningens årsbok "Från Gästrikland 2021" på Länsmuseet Gävleborg i Gävle. Bokens redaktör Barbro Sollbe inledde och lämnade sedan över för korta presentationer till tio av bokens artikelförfattare. "Vargavinter och blomstringtid" är bokens undertitel. Men flertalet av de 22 artiklarna är fristående och de ger sammantaget ett brett innehåll. Boken berättar bland annat om personer, händelser, museisamlingar, platser och hembygdsarbete samt entreprenör- och konstnärskap. Det vill säga historia och kulturarv med utgångspunkt i landskapet Gästrikland. Årsboken blev mycket väl emottagen och blev uppmärksammas med tidningsartiklar och recensioner i både Gefle Dagblad och Arbetarbladet.

Följande artiklar ingår i Från Gästrikland 2021:

- *Staffan Berglind*, "Till det mesta uppäten af vilddjur..." Gysingevargarna, ett 200-årsminne
- *Eva Klingberg*, Varggropen, en nu förbjuden fångstmetod
- *Louise Hedberg*, Anders Magnus Hedberg, fontändonator i Gävle
- *Lars Eriksson*, Andriette Hedberg, tidig fotograf i Gävle
- *Per-Olof Olsson*, Sörby handelsträdgård, ingen dans på sosor
- *Gunnar Lidfeldt*, Kollektivhuset Blomstret i Gävle – ett bygg- och boendeexperiment
- *Annika Almqvist*, 35 år i kollektivhuset Blomstret i Gävle
- *Barbro Sollbe*, "Alla är inte vegetarianer" – röster om kollektivboende
- *Eva Klingberg*, Pyramidbuxbom, pumpa och potatis – Mackmyra bruks park och handelsträdgård
- *Tomas Attorps*, Vandra på Gästrikeleden – tankar och reflektioner
- *Carl-Magnus Gagge*, Skyltar, broschyrer, film, digitalisering. Utvecklingsbidrag till föreningar
- *Gunilla Humble*, Folkdräkter, kom ut i garderoben! Ovensjödräkter i nytt ljus
- *Olle Thåström*, Vad är en hembygd? Exemplet Järbo
- *Jörgen Björk*, Jädraås samhälle – årets industriminne 2020
- *Yngve Gunnarsson*, Ockelbo hembygdsförening fyller hundra år
- *Ingrid Iremark*, Rettigin palatsi, det Rettigska palatset i Åbo
- *Barbro Sollbe*, Rettigs och donationerna
- *Kristina Lindkvist*, "Jag vill att keramiken ska leva" Om skulptören och keramikern Maggie Wibom
- *Per Forsell*, Uppsving och nedgång i Forsbacka för tre generationer af Nordin
- *Barbro Sollbe*, Från vördsamhet via transparens till halvengelska – titulatur och yrkesbeteckningar
- *Josef Ålenius*, Ung entreprenör i kaninbranschen
- *Barbro Sollbe*, Får Gästriklands älg se ut hur som helst? Lite regional heraldik

Boken "Augusta, Axel och jag" av Anki Carlsson

Årets nästa boksläpp inträffade den 15 december av Anki Carlssons bok "Augusta, Axel och jag". Den är utgiven som nr 14 i föreningens bokserie "Bidrag till Gästriklands kulturhistoria."

Boken berättar om hur Augusta från Österfärnebo den 16 november 1928 kliver ombord på M/S Gripsholm för att emigrera till USA. Hon får jobb som kokerska hos tuggummikungen Wrigley i Chicago och flyttar runt mellan magnifika residens på olika platser i USA. De första åren är allt nytt och storslaget. Men snart drabbar sorger och hemlängtan växer sig stark. Genom Augustas brev till brodern Axel får vi följa Augustas liv i Amerika, men ändå samtidigt lika nära livet hemma på gården. Mötet med en förmögen livsstil sker i stark kontrast till det strävsamma småbrukarlivet i södra Gästrikland. Boken speglar samhällsutvecklingen under decennier och är skriven i en

Från Gästrikland 2021

Vargavinter och blomstringtid

AUGUSTA, AXEL OCH JAG

ANKI CARLSSON

Omslag till böckerna *Från Gästrikland 2021* och *Augusta, Axel och jag*

blandning av fakta, intervjuer och skönlitterär gestaltning. Texten illustreras av fotografier och dokument från Augustas liv och från författarens egna forskningsresor.

Vid boksläppet berättade författaren Anki Carlsson, som länge arbetat med migrationsfrågor, om bakgrunden till bokprojektet och om arbetet med att skriva boken. Hon lyfte också fram ett antal exempel från bokens kapitel. Direktförsäljningen vid boksläppet uppskattades och många passade på att köpa boken med författarens signatur.

Utvecklingsbidrag till anslutna hembygdsvärdar

Sedan 2020 utlyser Gästriklands Kulturhistoriska Förening utvecklingsbidrag riktade till anslutna föreningar som korporativa medlemmar. Bidraget delas ut till projekt och aktiviteter som stärker och utvecklar föreningarnas verksamhet samt bidrar till att föreningarna får fler medlemmar. Bidraget är inte avsett för föreningarnas ordinarie basverksamhet och arrangemang, inte heller till ren byggnadsvård eller till redan genomförda projekt.

Följande projekt beviljades utvecklingsbidrag 2021:

- 5.000 kronor till Gästriklands folkdansring, förstudie projektet "Dokumentation och spridande av dans och musik".
- 5.0000 kronor till Hedesunda hembygdsvärdar, uppdatering av hemsida för visning av föreningens fotosamlingar.
- 15.000 kronor till Valbo hembygdsvärdar, produktion av film, skyltar och informationsskrift för att marknadsföra och informera om hembygdsgården Vretas.
- 25.000 kronor till Ockelbo hembygdsvärdar, projektet "Bagarstugan" en del i ett flerårigt större utvecklingsprojekt på hembygdsgården Pålsgården.
- 25.000 kronor till Järbo hembygdsvärdar, digitaliseringsprojektet "Från textilt mönster till digitalt mönster".

Övriga bidrag

Följande projekt beviljades bidrag under 2021:

- Bidrag 10.000 kronor till Folkdanslaget Rillen, till arbetet med "Kursprojekt Gästrikland" som genomförs i samarbete med Sandvikens spelmanslag och Gästriklands folkdansring. Projektet syftar till att erbjuda vuxna nybörjare i Gästrikland att lära sig spela fiol, låtspel och dans. Under ett par år framåt i tiden kommer kursprojektet att erbjuda ett stort antal kurser. Målgruppen är den vuxna befolkningen i Gästrikland. Projektet finansieras med stöd från studieförbund, deltagarnas kursavgifter och olika former av bidragsmedel. Satsningen är ett led i arbetet få fler aktiva, yngre och engagerade personer som spelar folkmusik och som dansar folkdans. Folkmusikens och folkdansens kulturarv ska leva vidare in i framtiden.
- Bidrag 50.000 kronor till Västmanlands hembygdsförbund, till tryckning och formgivning av boken Skuggorna av författaren Yvonne Gröning. Boken är en berättelse som kretsar kring en familj, en tid och en plats. Familjefadern, Hugo Hamilton, är landshövding i Gävleborgs län 1900 – 1918. Hans barn växer upp på Gävle slott och på Högfors bruk i Västmanland. I boken är det syskonen Viveka och Adolf som står i centrum. Huvudfokus är 1910-talet, en tid då samhället präglas av världskrig, klassmotsättningar, rösträttstrider och pandemin Spanska sjukan. För familjen Hamilton var det en period av djup tragik med sjukdom, självmord och död. Ur skuggorna träder syskonen fram och berättelsen ger dem färg, liv och värme.

Stipendium till Astrid Olsson i Kungsberg

Foto: Göran Andersson

På luciadagen den 13 december överlämnade föreningen årets stipendium på 10.000 kronor till Astrid Olsson i Kungsberg.

Hon tilldelades stipendiet med motiveringen:

”För hennes idoga insatser att genom föreningen Bönhusvännerna leda arbetet med att för framtiden bevara bönhuset i Kungsberg”

Bönhuset i Kungsberg är ursprungligen uppfört 1889 och fick efter om- och utbyggnader i början av 1900-talet sin nuvarande karaktär. Missionsförsamlingen upplöstes 1984 och byggnaden överlämnades senare till byn. Föreningen Bönhusvännerna inledde 1997 en omfattande antikvarisk restaurering och återställande av den kulturhistoriskt värdefulla byggnadens exteriör och interiör. Bönhuset används idag för gudstjänster, auktioner, konserter och bröllop.

Gästrike-Hälsinge Hembygdsförbund

Gästriklands Kulturhistoriska Förening har ett nära samarbete Gästrik-Hälsinge hembygdsförbund. Föreningen utgör en Gästrikerekrets för landskapets hembygdsföreningar inom hembygdsförbundet. Under året har arbetet med landskapets hembygdsföreningar och inom hembygdsförbundet påverkats av den pågående pandemin. Digitala träffar med hembygdsföreningarna i Gävle och Ockelbo kommuner genomfördes den 14 januari och för hembygdsföreningarna i Sandvikens och Hofors kommuner den 4 februari. Ett fysiskt möte med föreningarna i Gävle och Ockelbo kommuner arrangerades den 1 december på Bomhus hembygdsgård.

Gästriklands Kulthistoriska Förenings ordförande Carl-Magnus Gagge är tillika hembygdsförbundets vice ordförande och föreningens vice ordförande Hans Wahlbom är tillika hembygdsförbundets kassör. Föreningens ordförande deltog i Sveriges hembygdsförbunds årsstämma i Örebro den 28 augusti och i ett seminarium om pilgrimsleder i Södra Norrland i Borgsjö den 3-4 september.

Tillgänglighet och sociala medier

Hemsida: www.hembygd.se/gastriklands-kulturhistoriska

Facebook under adressen: [facebook.com@gkulturhistoriska](https://facebook.com/gkulturhistoriska)

Föreningens e-postadress: gkf1862@gmail.com

Föreningens telefonnummer: 070-609 27 14 (ordföranden)